

Confidential



basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**NATIONAL
SENIOR CERTIFICATE**

MOPHATO 12

SETSWANA PUOTLALELETSO YA NTLHA (FAL)

PAMPIRI YA BOBEDI (P2)

NGWANAITSEELE 2025

MADUO: 70

NAKO: Diura di le 2½

Pampiri e, e na le ditsebe di le 27.

DITAELO LE TSHEDIMOSETSO

1. Buisa ditaelo le tshedimosetso ka kelotlhoko pele o ka simolola go araba dipotso.
2. O se ka wa leka go buisa pampiri yotlhe. Lebelela lenaneo la diteng mo tsebeng e e latelang, mme o tshwae dipotso go tswa mo dikwalong tse o di buisitseng monongwaga. Morago ga moo tlhopha dipotso tse o batlang go di araba.
3. Pampiri e, e na le DIKAROLO di le NNE:

KAROLO YA A:	Padi	(35)
KAROLO YA B:	Terama	(35)
KAROLO YA C:	Dikgangkhutshwe	(35)
KAROLO YA D:	Poko	(35)
4. Araba DIPOTSO DI LE PEDI fela, potso e le NNGWE go tswa mo dikarolong TSE PEDI tse di farologaneng:

KAROLO YA A: PADI
Araba potso e le NNGWE go tswa mo pading e o e buisitseng.

KAROLO YA B: TERAMA
Araba potso e le NNGWE go tswa mo terameng e o e buisitseng.

KAROLO YA C: DIKGANGKHUTSHWE
Araba dipotso TSOTLHE go tswa mo dikgangkhutshweng tse di boditsweng.

KAROLO YA D: POKO
Araba dipotso TSOTLHE go tswa mo mabokong a a boditsweng.
5. Dirisa lenaneonetefatso go go thusa.
6. Latela ditaelo go tswa kwa tshimologong ya karolo nngwe le nngwe ka kelotlhoko.
7. Kwala palo ya dikarabo jaaka di tlhagelela mo pampiring ya dipotso.
8. Simolola karolo NNGWE le NNGWE mo tsebeng e NTŠHWA.
9. Tiriso ya nako e e tshikinngwang: Dirisa metsotso e ka nna 75 mo karolong nngwe le nngwe.
10. Kwala ka mokwalo o o phepa o o bonalang.

LENANEO LA DITENG

Tsebe e, e kaela batlhatlhojwa go tlhophisa dipotso tse ba batlang go di araba kwa ntle ga go buisa pampiri yotlhe. Buka nngwe le nngwe e simololwe mo tsebeng e ntšhwa.

KAROLO YA A: PADI		
Araba dipotso go tswa mo pading e le NNGWE e o e buisitseng.		
POTSO	MADUO	TSEBE
1. <i>Morabaraba</i>	35	5
2. <i>Bogosi Kupe</i>	35	8
3. <i>Bodibeng jwa matlhomola</i>	35	11
KAROLO YA B: TERAMA		
Araba dipotso go tswa mo terameng e le NNGWE e o e buisitseng.		
4. <i>Molatswana wa gaetsho</i>	35	14
5. <i>O laetse jalo</i>	35	17
KAROLO YA C: DIKGANGKHUTSHWE		
Araba dipotso TSOTLHE go tswa mo dikgangkhutshweng.		
6.1 'Mogatsaka o tla nkgopola'	17	21
6.2 'Bonang tsa Bopodi'	18	23
KAROLO YA D: POKO		
Araba dipotso TSOTLHE go tswa mo mabokong.		
7.1 'Bosiela'	18	24
7.2 'Ntwa ya 1936–1945'	17	26

LENANEONETEFATSO

Lebelela lenaneonetefatso le le latelang go bona gore a o arabile dipotso tse di tlhokegang:

KAROLO	NOMORO YA POTSO	PALO YA DIPOTSO TSE DI ARABIWANG	TSHWAYA POTSO E O E ARABILENG (✓)
A: PADI (Dipotso tse dikhutshwane)	1–3	1	
KGOTSA			
B: TERAMA (Dipotso tse dikhutshwane)	4–5	1	
KGOTSA			
C: DIKGANGKHUTSHWE (Dipotso tse dikhutshwane)	6 (6.1 + 6.2)	2	
KGOTSA			
D: POKO (Dipotso tse dikhutshwane)	7 (7.1 + 7.2)	2	

ELA TLHOKO: Netefatsa gore o arabile dipotso go tswa mo dikarolong di le PEDI fela.

KAROLO YA A: PADI

Araba potso e le NNGWE fela mo karolong e.

Mo karolong e, dipotso di boditswe go tswa mo dipading tse di latelang:

MORABARABA – SJ Lebetho

BOGOSI KUPE – DPS Monyaise

BODIBENG JWA MATLHOMOLA – DS Matjila

POTSO 1: MORABARABA – SJ Lebetho

Araba dipotso TSOTLHE tsa padi e o e buisitseng.

Buisa dinopolo tse di latelang go tswa mo pading, mme morago o arabe dipotso tse di boditsweng ka nngwe le nngwe ya tsona.

Palo ya maduo a a abetsweng potso nngwe le nngwe a go kaela boleele jo bo solofetsweng mo karabong ya gago.

ELA TLHOKO: Araba dipotso tse di boditsweng ka dinopolo TSOTLHE, k.g.r POTSO 1.1 le 1.2.

1.1 NOPOLO A

Moeka a okaoka a sa itse gore o tlaa dira jang. Fa a ka laletsa Morwesi gongwe o tlaa gana. Le gona, fa a se ka a mo laletsa mme a laletsa boNtshetsana le boMmakgosi fela, e tlaa bo e kete go ne go buiwa nnete. A se ka a itse gore a ka dira eng. A botsa mogoloe gore a dire jang. Mogoloe a re a ba laletse botlhe, mme a se ka a inaya ope kwa moletlong. A mo gakolola gore a se ka a itshwenya ka gore ba tla gopola eng ka ga gagwe, le gore jaaka Morwesi a mo reile a re a tsamaele ruri, taletso ya gagwe e tshwane le tsa batho botlhe. A dira jaaka mogoloe a mo gakolotse. Batho botlhe ba o neng a ba laleditse ba mo itsise gore ba tlaa nna gona, botlhe kwa ntle ga Morwesi. Ene le e seng kitsiso ya gore ga a kitla a kgona go nna teng, a se ka a e dira. Mongwe wa batho ba ba neng ba laleditswe e ne e le Bontle. E rile Ntshimane a feta kwa ga gabo Bontle, a bona Morwesi a tswa ka fa teng. A ikaelela gore e tla re fa a sena go potela a tsena. Gongwe Bontle o ne a ka itse gore molato o fa kae. O ne a sa ntse a mmotsa gore o tlotse jang fa Morwesi a tsena a siane, 'Bontle, ke lebetse go go bolelela gore ... aa! Dumela Ntshimane.'	5 10 15
--	---------------

- 1.1.1 Tlhophha tlhaloso go tswa mo KHOLOMONG YA B e e tsamaelanang le leina le le mo KHOLOMONG YA A. Kwala fela tlhaka (A–E) fa thoko ga potso 1.1.1(a) go fitlha go 1.1.1(d) mo BUKENG YA DIKARABO.

KHOLOMO YA A	KHOLOMO YA B
(a) Mpute	A tsala ya ga Mpute e e neng e tshameka dikatara
(b) Mmule	B modiri kwa dikantorong tsa kwa Garankuwa
(c) Morwesi	C morutabana kwa Fafung
(d) Peter	D o ne a tseno sekolo kwa Lebotlwane
	E morutabana kwa Bapong

(4 x 1) (4)

- 1.1.2 Go ya ka temana, ke dilo dife DI LE PEDI tse mogoloagwe Ntshimane a neng a di mo gakolola mabapi le taletso ya batlamoletlong? (2)
- 1.1.3 Puisano e e tlhagelelang kwa bokhutlong jwa nopollo A e diragalela kwa kae? (1)
- 1.1.4 Ka nako e Ntshimane a neng a bua le Bontle mo temaneng e, o ne a ratana le mang? (1)
- 1.1.5 Ntshimane o ne a dira tiro efe? (1)
- 1.1.6 Ke bosula bofe bo Mpute a bo diretseng Steve? (2)
- 1.1.7 Naya morero wa padi ya Morabaraba. (2)
- 1.1.8 Ke ka ntlha ya eng Mpute a ne a feleletsa a ile le boNtshimane kwa thabeng? (2)
- 1.1.9 Go ya ka ditiragalo tsa padi e, a mokwadi o atlegile go re thalela morabaraba wa lerato o o neng o tshamekiwa? Tshegetsa karabo ka lebaka. (2)

POTSO 2: BOGOSI KUPE – DPS Monyaise

Araba dipotso TSOTLHE tsa padi e o e buisitseng.

Buisa dinopolo tse di latelang go tswa mo pading, mme morago o arabe dipotso tse di boditsweng ka nngwe le nngwe ya tsona.

Palo ya maduo a a abetsweng potso nngwe le nngwe a go kaela boleele jo bo solofetsweng mo karabong ya gago.

ELA TLHOKO: Araba dipotso tse di boditsweng ka dinopolo TSOTLHE, k.g.r POTSO 2.1 le 2.2.

2.1 NOPOLO C

Tukisang a itse gore barongwa ba tlaa tsaya tsela e e motsopodia go ya morakeng, mme fa a tsaya go tloga ka nako e ba tlogileng ka yone mo gae, ba tshwanetse go goroga mo mesong. A bapa le molapo ka mosepele, ya re ka koko ya ntlha basimane ba sa tswa go itatlhela mo phatšaneng, a itelekela. A ba tshela mafoko godimo a tla a eme ka dinao. Ba ne ba feditse mogopolo gore ba tlose moraka mo o leng teng, ba sube dikgomo gongwe, fa yo mmotlana a botsa gore go tla barongwa ba le kae. Rraagwe a itse gore o boletsa kae.	5
'Ga se palo, ngwanaka: ke molao.'	
'Go siame, a o tle. Re tla o bona.'	
Ba gakologelwa gore o ne a tlhola a ba raya a re monna o tshwanetse go swela boswa jwa ga rraagwe, gonne motho yo o se nang se e leng sa gagwe o gatwa ka dinao, o tswa lelata la batlhanka ba gagwe; mme fa o na le kgomo, o bua gangwe fela mongwe le mongwe a bo a reetsa.	10

2.1.1 Tlhopha tlhaloso go tswa mo KHOLOMONG YA B e e tsamaelanang le leina le le mo KHOLOMONG YA A. Kwala fela tlhaka (A–E) fa thoko ga potso 2.1.1(a) go fitlha go 2.1.1(d) mo BUKENG YA DIKARABO.

KHOLOMO YA A	KHOLOMO YA B
(a) Ikomeng	A kgaitsadiagwe Tukisang
(b) Matlhodi	B setlogolo sa ga Tukisang
(c) Obakeng	C monna wa ga Matlhodi
(d) Oshupile	D mmamalome wa ga Obakeng
	E monna wa lekgotla

(4 x 1) (4)

2.1.2 Puisano e e mo temaneng e, e diragalela kwa kae? (1)

2.1.3 Go ya ka temana, ke ka ntlha ya eng Tukisang a ne a le mo lefelong le o le umakileng mo go 2.1.2? (2)

- 2.1.4 Neela lebaka le le neng le dira gore morwa wa ga Tukisang yo mmotlana a botse gore go tla barongwa ba bakae. (2)
- 2.1.5 Naya ntlha E LE NNGWE ka ga tshobotsi ya ga Motlhoiwa. (1)
- 2.1.6 Ke tshwetso efe e Tukisang le barwae ba e tsereng go dira gore barongwa ba se ka ba bona dikgomo tsa bona? (2)
- 2.1.7 Barongwa ba kgosi ba ne ba ile go batla eng kwa morakeng? (2)
- 2.1.8 Ke kakanyo efe e e neng ya tlela Tukisang fa a bona kgabo ya molelo kwa morakeng? (2)
- 2.1.9 Go ya ka ditiragalo tsa padi e, a mokwadi o atlegile go re lemosa gore tuelo ya bolelo ke loso? (2)

2.2 NOPOLO D

'Rra, ke tsile go kopa gore o ntetle go tsena mo Sekgweng sa ga Dimo yo o boletwang.' Ga ema rre wa lekgotla. 'Rra re utlwile; mme re le Bakwena re eletsa e kete o ka tlhalosa gore lo itse jang fa motlhala wa dikgomo o felela mo Sekgweng sa ga Dimo, kgotsa lo setse lo tswa teng?' 5

'Ee, rra' re tswa teng; e bile ga re tswa teng. Re tswa teng ka mokgwa o: Go mosimane mongwe wa mono a re ke oorra-Modimoeng, o kile a reka dikgomo kwa fantising, ya re ka moso tsa fitlhelwa mo kampeng, tsa mmuso di ile. Ra mmatla ra ba ra mo tlhoboga; maloba jaana re tshokane ka re mmona gape kwa fantising; ke fa re ntsha lepodisi,' a batla go kgwa mathe, 'gore le tsamae nae go tla kwano. Ga re itse gore go tsile jang gore ba tswa mo tseleng, mme ene a bolela fa e rile a thanya a iphitlhela a le mo sekgweng, go le monna yo o tshabegang, yo o maleduledu, le mosimane yo re mmatlang, mmogo le monna yo mokhutshwane. Ke batla go itse gore ke bomang.' 10

- 2.2.1 Feleletsa dipolelo tse di latelang ka go tlhopha mafoko a a nepagetseng go tswa mo masakaneng.
- (a) Obakeng o bolaile (tshukudu/tlou/phage) ... kwa legageng. (1)
- (b) Motlhoiwa o ne a fiwa thothi ya (metsi/lebese/teye) ... fa a ne a thopilwe. (1)
- (c) Kgosi e thopilwe go le ... (bosigo/motshegare/sethoboloko). (1)
- 2.2.2 Go ya ka temana, Sajene Botipe o ne a le mo motlhaleng wa bomang? Neela maina a BA LE BABEDI fela. (2)
- 2.2.3 Puisano e e mo temaneng e, e tlhodilwe ke eng? (2)

- 2.2.4 Ke lebakalegolo lefe le le tlotlheditseng Sajene Botipe go ya kwa Phiritona? (2)
- 2.2.5 O itshetlegile ka ditiragalo tsa padi e, goreng Obakeng a ne a batla go tshabisa leruo/dikgomo tsa gagwe? (2)
- 2.2.6 Modimoeng o ne a ikaeletse go dira eng fa mophato o mo lwantsha? (2)
- 2.2.7 Go ya ka padi, a lekgotla le ne la dumelela Sajene Botipe go tsena mo sekgweng go batlana le Obakeng le dikgomo tse di utswitsweng tsa puso? (2)
- 2.2.8 Go ya ka wena, a go ne go siame gore Tukisang a gane go ntsha kgomo e a neng a e atlholetswe? (2)

[35]

POTSO 3: BODIBENG JWA MATLHOMOLA – DS Matjila

Araba dipotso TSOTLHE tsa padi e o e buisitseng.

Buisa dinopolo tse di latelang go tswa mo pading, mme morago o arabe dipotso tse di boditsweng ka nngwe le nngwe ya tsona.

Palo ya maduo a a abetsweng potso nngwe le nngwe a go kaela boleele jo bo solofetsweng mo karabong ya gago.

ELA TLHOKO: Araba dipotso tse di boditsweng ka dinopolo TSOTLHE, k.g.r POTSO 3.1 le 3.2.

3.1 NOPOLO E

A metsa mathe ka boima, fa a fetsa a tsaya sekotlolo sa go tlhapela se se neng se tletse kgodu e khibidu. A tsaya metsi, a ya kwa phaposing ya go tlhapela, a fitlha a a tsholola. A sela diaparo tse di madi tse di neng di le fa fatshe, a di tsenya mo sekotlong se a tshetseng metsi mo go sona mme a simolola go di tlhatswa.	5
'Fa e le gore go na le mongwe yo o ba lomileng tsebe ...' Tsitsi a buela kwa tlase, mme morago a kgaotsa se o neng a batla go se bua. Dimpho a mo tlhaba ka matlho a a tletseng dipotso. Mmaagwe a roka molomo fela mme Dimpho a itse gore o akantseng. Modisaotsile le ena a tlhaloganya a sa bolelelwe gore kgang e lebisitswe kae.	10
'Ga ba kitla ba itse gore ke tlile kwano, ga go ka moo ba ka itseng. Ga go ope yo o mponeng fa ke sena go kgaogana le diGerilla tse dingwe. Ke bone gore ke ngweege ba sa mpone. Ga go na le yo o ka akanyang gore nka bo ke tlile mo.' Modisaotsile a bua a lebile Tsitsi mo matlhong.	15
'A go na le yo o go boneng gore o thuntshitswe?' Tsitsi a botsa a ntse a phimola metsi a a tshologileng fa fatshe. 'Nnyaya, ga go na yo o mponeng.'	

3.1.1 Tlhopho tlhaloso go tswa mo KHOLOMONG YA B e e tsamaelanang le leina le le mo KHOLOMONG YA A. Kwala fela tlhaka (A–E) fa thoko ga potso 3.1.1(a) go fitlha go 3.1.1(d) mo BUKENG YA DIKARABO.

KHOLOMO YA A	KHOLOMO YA B
(a) Tsaone Mophuting	A rrangwaneagwe Dimpho
(b) Modisaotsile	B tsala ya ga Letlamoreng
(c) Mogomotsi	C ngwana wa ga Tlhabaki
(d) Motshweneng	D ngaka e bile ke Gerilla
	E mogokgo kwa Lancaster

(4 x 1) (4)

3.1.2 Puisano e e mo temaneng e, e diragalela kwa ntlong ya ga mang? (1)

- 3.1.3 Go ya ka temana, ke dilo dife TSE PEDI tse diGerilla di sa di lemogang ka ga Modisaotsile? (2)
- 3.1.4 Modisaotsile o thuntshitswe ke bomang? (2)
- 3.1.5 Rraagwe Dimpho o ne a dira tiro efe fa a le kwa Lontone? (1)
- 3.1.6 Ke karolo efe e mmaagwe Maitumelo a e tsereng gore boTsitsi ba kgone go tshabela Botswana? (2)
- 3.1.7 Goreng Tsitsi a ne a sa batle go itsege gore Modisaotsile o tshabetse kwa ga gagwe? (2)
- 3.1.8 Ke ka ntlha ya eng Dimpho a sa kgona go feleletsa dithuto tsa gagwe kwa Yunibesithing ya Turfloop? (2)
- 3.1.9 Go ya ka ditiragalo tsa padi e, a mokwadi o atlegile go re lemosa gore ga go na sepe se se nnelang ruri mo botshelong? Tshegetsatsa karabo ka lebaka. (2)

3.2 NOPOLO F

'Dimpho,' Maitumelo a bua ka lentswe le le teteselang, 'fa o batla gore nna le wena re utlwane, o se tlhole o mpoletela ditsiabadimo. Batho ba bantsho botlhe ba tlhoile mmuso wa tlhaolele. Le fa e le gore rre ke lepodisi, melao ya tlhaolele e a mo ama ka gonne ke montsho. Rre jaaka bantsho botlhe o tlhoile tlhaolele e bile o utlwa botlhoko fa bantsho ba tlhorontshiwa. Rre o rata go thibela bosenyi, go tshwara dinokwane, babolai le bakgothosi. Rre o rata go thusa batho ba ba ka se kgoneng go itshireletsa kgatlhanong le dinokwane. A mme ke phoso gore motho a dire tiro e e ntseng jaana. Rre o ...' 5

A emisa go bua. Dimpho a bona mo matlhong a gagwe gore Maitumelo o fitlha sengwe. Se se raya gore Maitumelo le ena o na le sephiri se a se ntseng ka marago. Dimpho a lemoga gore o ntse a le lesilo go se lemoge se. 10

'Nkoko o ne a tlhola a bua gore mapodisi a sireletsa molao wa tlhaolele. Fela ke gona ke lemogang gore ga se botlhe ba ba ntseng jalo. Nkoko o ne a sa bue ka mapodisi a a tshwanang le rraago. Ke kopa maitshwarelo tsala ya me. Ke tlaa go bona fa sekolo se tswa.' A tabogela kwa phaposing. 15

- 3.2.1 Feleletsa dipolelo tse di latelang ka go tlhopha mafoko a a nepagetseng go tswa mo masakaneng.
- (a) Go ya ka mapodisi, Odirile o bolailwe ke ... (bolwetse jwa pelo/bolwetse jwa nyumonia/bolwetse jwa sukiri.) (1)
- (b) Dimpho o kgonne go tswetsa dithuto tsa gagwe kwa Yunibesithing ya ... (Thabatshukudu/Lancaster/Turfloop.) (1)
- (c) (Motshweneng/Gabasiane/Mogomotsi) ... ke ena a boleletseng Letlamoreng ka ga loso lwa ga Odirile. (1)

- 3.2.2 Puisano e e mo temaneng e, e tlhodilwe ke eng? (2)
- 3.2.3 Neela dintlha DI LE PEDI tsa semelo tse Dimpho le Maitumelo ba tshwanang ka tsona. (2)
- 3.2.4 Lebakalegolo le le tlotlheleditseng boLetlamoreng go nna diGerilla ke lefe? (2)
- 3.2.5 Ke ka ntlha ya eng mapodisi a ne a batla go gana ka setopo sa ga Odirile? (2)
- 3.2.6 O itshetlegile ka ditiragalo tsa padi e, goreng Tsitsi a ne a tenwa ke go fuduga go tswa mo lefelong le lengwe go ya kwa go le lengwe? (2)
- 3.2.7 Fa o ne o le Letlamoreng, o ne o tlaa tsaya kgato efe fa mapodisi a gana go go neela setopo sa ngwana wa gago gore o se boloke? (2)
- 3.2.8 Go ya ka ditiragalo tsa padi e, a o bona tlhaolele e ne e amile lelapa la ga Letlamoreng? Tshegetsa karabo ka lebaka. (2)

[35]**PALOGOTLHE YA KAROLO YA A: 35**

KAROLO YA B: TERAMA

Mo karolong e, dipotso di boditswe go tswa mo teramakhutshweng le terama tse di latelang:

MOLATSWANA WA GAETSHO – DMG Sekeleko
O LAETSE JALO – KS Naledi

MOLATSWANA WA GAETSHO – DMG Sekeleko**POTSO 4: 'MOSESE, MOSESE, MANGOLE LE MENWANA' – SJ Shole**

Buisa dinopolo tse di latelang go tswa mo terameng, mme morago o arabe dipotso tse di boditsweng ka nngwe le nngwe ya tsona.

Palo ya maduo a a abetsweng potso nngwe le nngwe a go kaela boleele jo bo solofetsweng mo karabong ya gago.

ELA TLHOKO: Araba dipotso tse di boditsweng ka dinopolo TSOTLHE, k.g.r POTSO 4.1 le 4.2.

4.1 NOPOLO G

BOSALALA:	E seng gore o ne a tswetse kwa ntle, a tshaselwa ke motho, a kgona go tshabela mo ntlong, mme a swela teng?	
RANTLERU:	Motho yo o bolaetswe mo. E seng kwa ntle. Bona masuputso a. Le gone a ka bo a swetse gaufi le lebati. Jaanong ke yole kwa mojakong wa kamore. Ke go raya ke re o bolaetswe mo. A lebati la berebere ke le le fa le le ka inotlelang fa o le tswalela ka fa ntle?	5
BOSALALA:	Nnyaya. Fa o belaela re ka ya go le leka. <i>(Ba ya kwa go lona. Ba a le kgotlhokgotsa)</i> Mabati ano ka bobedi a ne a lotletswe ka fa gare. O paki ya me.	10
RANTLERU:	Hm! Go a nthatafalela. Fa nkabo ke sa go thusa go roba lebati nkabo ke re o mmolai. Nka be ke dumela mo dipokong ke ne ke tla re setopo se ke sepoko se, kgotsa ke sa motho yo o bolailweng ke sepoko. Jaanong, mme gone ke batla gore fa ke bitsa mapodisi a mangwe, ke bo ke itse gore o amega go le kana kang. O tlile go tshwana ke go nthusa. Fa go ka pala, ba tlile go tswala ntlo eno, wena ba go tswalela mo kgolegelong go fitlha re tshwara mmelaelwa yo o botoka. Tihola gore a ditshipi tsa mafesetere ga di na fa motho a ka sutlhang teng <i>(Bosalala o dira jalo a ntse a sisa pelo. Rantleru o dira modumo ka kwa dikamoreng tse dingwe. Mabati le difenitshara di a suta di a thulana.)</i>	15 20

- 4.1.1 Tlhopho tlhaloso go tswa mo KHOLOMONG YA B e e tsamaelanang le leina le le mo KHOLOMONG YA A. Kwala fela tlhaka (A–E) fa thoko ga potso 4.1.1(a) go fitlha go 4.1.1(d) mo BUKENG YA DIKARABO.

KHOLOMO YA A	KHOLOMO YA B
(a) Feke	A monna wa ga Nnuku
(b) Rantleru	B lekgarebe la ga Bosalala
(c) Mmemme	C mosadi wa ga Bosalala
(d) Bosalala	D lepodisi la motse
	E monna wa letagwa

(4 x 1) (4)

- 4.1.2 Batho ba ba mo temaneng e, ba bua jaana ba le kwa kae? (1)
- 4.1.3 Ke tiragalo efe e e tlhotlheletsang mmuisano o o mo temaneng e e fa godimo? (2)
- 4.1.4 Molwantshiwa ke mang go tswa mo teramakhutshweng? Tshegetsa ka lebaka. (2)
- 4.1.5 Lebakalegolo le le neng le dira gore Bosalala a rate Feke ke lefe? (2)
- 4.1.6 Goreng Rantleru a feleleditse a tsaya tshwetso ya go roba lebati la ntlo ya ga Bosalala? (2)
- 4.1.7 A o ka re Rantleru ke lepodisi la nnete? (2)
- 4.1.8 Go ya ka wena, a Nnuku o ne a itumetse fa a sena go bolaya Mmemme? (2)

4.2 NOPOLO H

RANTLERU:	A tswa kae ka o a utlwa gore ra re re fitlhetse mabati a lotletswe ka fa gare.	
FEKE:	Borra, ke lona ba e seng matagwa, mmolai wa lona o dule fa go tseneng nna Feke teng.	
RANTLERU	Sa reng- ne s'o se!	5
LE		
BOSALALA:		
FEKE:	Ke re mmolai o dule ka phatlha e ke tseneng ka yona! Ka mojako ole.	
RANTLERU:	O raya gore re ka bo re sa mmona. E le gore o ne a iphitlhile kae?	

FEKE:	Ga ke re le thubile lebati, la sianela setopo kwa mojakong wa kamore? Ga ke re le ne la sianela go phuruphutsa dikamore le mafesetere?	10
BOSALALA:	Oohoo!	
FEKE:	E re 'Ee. Abuti', o ntse o re 'Oohoo' o ka re o motho a hupile mouwane. Ga ke re le nna le mpone fela ke setse ke le mo ntlong? A re sutiseng bolao jo bo fa thoko ga lebati jo. (Ba a bo sutisa) A selo se ga se motlhala wa motho a huhumela? A se ga se mangole a gagwe fa a ne a gagabela kwa ntle? Nkarabeng! (Ba a didimale) Le fetile bolao jo, la sianela kwa dikamoreng, e bile le tlogetse lebati le sa tswalwa. Motho yo le mmatlang o dule ka fa tlase ga bolao jo. Le gone ga a kgakala. Fa lo ka mo latela lo ka boa ka ena go ise go ye kae.	15 20
RANTLERU:	(O kgwa mowa) O ka re o a utlwala, Feke.	

- 4.2.1 Feleletsa dipolelo tse di latelang ka go tlhopha mafoko a a nepagetseng go tswa mo masakaneng:
- (a) Nnuku o ne a iphitlhile ka fa tlase ga ... (bolao/setlhare/tafole). (1)
- (b) Rantleru o ne a bitsa ... gore a tle go thusa ka tshekatsheko ya polao. (moagisani/sajene/ngaka) (1)
- (c) Nomoro ya ntlo ya ga Bosalala ke ... (6666/666/66). (1)
- 4.2.2 Ke eng se se dirileng gore Mmemme a ye kwa ga Bosalala? (2)
- 4.2.3 Feke ke modiragatsi yo o mosola mo teramakhutshweng e. Tshegetsa ntlha eno o lebile dipatlisiso tsa polao ya ga Mmemme. (2)
- 4.2.4 Morero wa teramakhutshwe e, ke lerato le e seng lona. Tshegetsa tlhagiso e ka lebaka. (2)
- 4.2.5 Tlhalosa semelo sa ga Rantleru ka dintlha DI LE PEDI fela. (4)
- 4.2.6 Bosalala o ne a ile kwa kae fa a tlogela Mmemme mo ntlong? (1)
- 4.2.7 Ke eng se mapodisi a se dirileng gore ba kgone go tshwara mmolai wa ga Mmemme? (2)
- 4.2.8 A Bosalala o dirile sentle ka go dira gore Nnuku a ngale mme a tswa mo ntlong? (2)

[35]

POTSO 5: O LAETSE JALO – KS Naledi

Buisa dinopolo tse di latelang go tswa mo terameng, mme morago o arabe dipotso tse di boditsweng ka nngwe le nngwe ya tsona.

Palo ya maduo a a abetsweng potso nngwe le nngwe a go kaela boleele jo bo solofetsweng mo karabong ya gago.

ELA TLHOKO: Araba dipotso tse di boditsweng ka dinopolo TSOTLHE, k.g.r POTSO 5.1 le 5.2.

5.1 NOPOLO I

(Morago ga lenyalo kwa ga gabo Moeti, Lentuwane o dirile tsa go fitlhola.)

KELEEPILE:	Hei! Wa tla wa tswa ka kgangkgolo. Kgang e, e masisi. E batla go sekasekwa ke batho ba dikakanyo tse di nonofileng. O tshwanetse go nna fa fatshe o je boko. O se potlake kgaitsadi, o tsee nako ya gago. O batle lefeelo le o tlaa feelang diphatsa tse di mo tseleng ya botshelo, leobu. Botshelo ga bo ise bo ke bo tlhomame ka gope. Ditlhokego tsa bona ke di tsenangtsenang.	5
MATOKO:	Ga go nnete e e fetang eo. Diphetogo tsa botshelo ga di na moalafi. Ga se fela bontsi bo ikgwagetsa. Mongwe e re go nna matswakabeleng a mathata, o utlwe motho wa teng a re o rogilwe ke lefatshe.	10
KELEEPILE:	Kgori e bona lee. Mašwi ke nnete ga na selabe, selabe se tla le motsayakgamelo. Ke nnete go ratwa go beilwe. Ke setso sa bo borronamogolo. Ga go bosielo bope. Kgaitsadi, ga ke kgatlhanong le maikutlo a gago fela o gopole gore, rre Moeti o na le lapa. O boe o ipotse gore Lentuane motlha a itseng o tllile go reng? Kana o itse gore o tlaa be o kgotlile semana mo phagong. Mosadi fa a inama. Kgaitsadi o gopole gape gore o photi e e sa ntseng e tsongwa. O tshwanetse go bonwa ke motsomi yo o marota. Itse gore diphatsa di go emetse. Ga ke go ntshe dijo ganong, o ngwana wa letsele le nna. Ga ke go nyemise mooko. Dikgakgamatso di a tle di direge. Bontsi bo sale bo itshwere ditedu tsa seledu ka tsietsego.	15 20

- 5.1.1 Tlhophha tlhaloso go tswa mo KHOLOMONG YA B e e tsamaelanang le leina le le mo KHOLOMONG YA A. Kwala fela tlhaka (A–E) fa thoko ga potso 5.1.1(a) go fitlha go 5.1.1(d) mo BUKENG YA DIKARABO.

KHOLOMO YA A	KHOLOMO YA B
(a) Makgolokwe	A o rata kagiso
(b) Mojalefa	B ke tsala ya nnete
(c) Nteseng	C o ema ka lefoko la gagwe
(d) Moruti Rantweetwee	D o rata basadi
	E o rata maaka

(4 x 1) (4)

- 5.1.2 Go ya ka temana, ke dikgakololo dife TSE PEDI tse Keleepile a di neetseng Matoko mabapi le go ratwa ke Moeti? (2)
- 5.1.3 Mmuisano o o mo temaneng e, o diragalela kwa kae? (1)
- 5.1.4 Moeti o ne a itsege ka tiro efe? (1)
- 5.1.5 Ke ka ntlha ya eng Moeti a ne a lelela go nna le ngwana wa mosimane? (2)
- 5.1.6 Ke karolo efe e kgosana Pholo a e tsereng go tlisa kagiso magareng ga ga Moeti le Lentuwane? (2)
- 5.1.7 Moeti o bolailwe ke mang? (1)
- 5.1.8 Goreng Moeti a ne a sa batle go itsege gore o dirile tesetamente? (2)
- 5.1.9 Go ya ka ditiragalo tsa terama e, a moterama o atlegile go re lemosa gore se se sa feleng se a bo se tlhola? Tshegetsisa karabo ka lebaka. (2)

5.2 **NOPOLO J**

MOETI:	Ka ga mme yo, o a itse, ke mo tlhaloseditse. Thulaganyo e, ke sephiri sa me. Ga ke batle go ba tlogela mo lebaleng. Ga ke batle gore ba tsoge ba jela tlase.	
RADINONYANE:	Ke a go utlwa, e bile ke a go tlhaloganya. Ke tlaa go thusa. O batla ke dire jang?	5
MOETI:	Ke batla gore fa ke ikela badimong, mosimane yo, Mojalefa, ke batla gore a mpoloke. Ke batla setopo sa me se tswe mo ntlong ya mme yo. Ke batla go tlogelela mosimane yo, 35% ya dithoto tsa me. Ke na le R849 092,73 mo polokelong ya Stanbo. Ke batla gore a bone 35%, mo leruong a bone 25%.	10
RADINONYANE:	Ke tlaa go buisetsa ditsamaiso tsa tesetamente. O ele tlhoko gore tesetamente ga e fetolwe. Sengwe sa botlhokwa ke gore, tesetamente e, e tlile go dira fela fa o sa tlhole o phela. Tiro e rra, ke seitlamo. Lona ka boraro lo tshwanetse go ikana mo go yona. Go dira jalo ke go kgaola dikgogakgogano motsing wa bofelo.	15
MATOKO:	Fa o sa ntse o le mo botshelong, o tlaa re tswela mosola. Dithulaganyo tsotlhe di tla ranolwa ke kantoro ya gago.	
MOJALEFA:	A o tlile go e re naya mabogong, rre Mmueleledi?	20
RADINONYANE:	Go ntse jalo. O tshwanetse go e tlhokomela thata. Ke bosupi jwa gago. Le nna ke sala ka e nngwe fa go nna.	

- 5.2.1 Feleletsa dipolelo tse di latelang ka go tlhopha mafoko a a nepagetseng go tswa mo masakaneng.
- (a) Moeti o laetse gore Ntletleng a ye go reka dilo tsa ngwana kwa (Spara/Mantshatlala/Shoprite.) (1)
- (b) Mojabeng ke ... (rakgadiaagwe Moeti/nnakaagwe Moeti/malomaagwe Moeti.) (1)
- (c) (Mmanontsheng/Ntlentleng/Nteseng) ke ena a ntshitseng sephiri sa gore Moeti o dirile Matoko mosadi wa bobedi. (1)
- 5.2.2 Mmuisano o o mo temaneng e, o tlhodilwe ke eng? (2)
- 5.2.3 Moeti o ne a le kwa kae fa a tlisetswa molaetsa wa gore Lentuwane o tshotse leitibolo? (1)
- 5.2.4 Neela dintlha DI LE PEDI tsa semelo se Lentuwane le Matoko ba tshwanang ka sona. (2)
- 5.2.5 Tlhagisa lebaka le le dirang gore re re Matoko ke molwantshi mo terameng e. (2)

- 5.2.6 O itshetlegile ka ditiragalo tsa terama e, goreng tesetamente ya ga Moeti e e neelang Mojalefa dithata tsotlhe, e ne e sa itumedise banna ba lekgotla? (2)
- 5.2.7 Ke ka ntlha ya eng Lentuwane a ne a sa batle Matoko gotlhelele? (2)
- 5.2.8 Fa o ne o le Omphemetse, o ne o tlaa tsaya kgato efe fa o utlwa gore rraago o na le ngwana yo mongwe wa mosimane kwa ntle ga gago? (2)
- 5.2.9 Go ya ka ditiragalo tsa terama e, o bona maikaelelo a mokwadi e le afe mabapi le go tlhokafala ga ga Moeti? Tshegetsisa karabo ka lebaka. (2)

[35]**PALOGOTLHE YA KAROLO YA B: 35**

KAROLO YA C: DIKGANGKHUTSHWE**POTSO 6: NGATANA YA LEHUMO – KM Mbonani le ba bangwe**

Mo karolong e, dipotso di boditswe go tswa mo dikgangkhutshweng tse di latelang:

- 'MOGATSAKA O TLA NKGOPOLA' – BM Ditlhokwe
- 'BONANG TSA BOPODI' – KM Mbonani

Buisa dinopolo tse di latelang go tswa mo dikgangkhutshweng di le PEDI, mme morago o arabe dipotso tse di boditsweng ka nngwe le nngwe ya tsona. Palo ya maduo a a abetsweng potso nngwe le nngwe a go kaela boleele jo bo solofetsweng mo karabong ya gago.

ELA TLHOKO: Araba dipotso tse di boditsweng ka ga dinopolo TSOTLHE, k.g.r. POTSO 6.1 le 6.2.

6.1 'MOGATSAKA O TLA NKGOPOLA' – BM Ditlhokwe**NOPOLO K**

Ka a ne a itse ka nako e wa monna a neng a feta ka yona, o ne a ema fa letlhabaphefong mme a mo tlhoma matlho. Monna wa teng le ene, go kopana le a bopegile, a tswala tsa mabono, setlhako sona se kala matlho, e le serurubele sa maratagolejwa.

Tshetsana ya motse o, ya simolola go tlhoka boroko. Mongwe le mongwe a eletsa fa a ka bo a nyetswe ke ene, motho wa teng a iphetisa a sa fetse, a tsentse tsa go mo tshwara tsa go mmopa, a itloditse ditlolo tsa monko monate, a le mosetlhana, moriri one o taboga mo magetleng. Agisanang, motse o, o a ntshe dikgapeng, e seng jalo, o tla lelela kgama le mogogoro. Motho wa teng a ntse a itse sentle gore mmantlo o teng. A se lape a iphetise a sa fetse, e re a lemoga fa wa monna a mo tlhomile matlho, a ntshe ga tshwene, a theneke a sa fetse. Letheka lone, a le latlhela kwa le kwa, o mmone a dumedisa ka monyenyo o o tseisang sedidi.

Mosetsana a ikana gore fa e le gore sengwe se teng, le ka tlhaba kwa bophirima la phirima kwa botlhaba, le gore a ka se tle go ntshiwa dijo ganong ke thaka tsa gagwe. A bua fa ene a tlaa mo dira legwafa la gagwe, le le tlaa mo tshubelang dipone, go mo apesa, go mo tsenyetsa dijo le go mo duelela rente. Mosadi a ikana gore fa go le thata, a ka mo tshelela mo a fetang gone, le fa mmaagwe a tla mo tswa thuso.

- 6.1.1 Tlhopha tihaloso go tswa mo KHOLOMONG YA B e e tsamaelanang le leina le le mo KHOLOMONG YA A. Kwala fela tlhaka (A–E) fa thoko ga potso 6.1.1(a) go fitlha go 6.1.1(d) mo BUKENG YA DIKARABO.

KHOLOMO YA A	KHOLOMO YA B
(a) Ditshebo	A ngaka ya setso
(b) Kuli	B mmaagwe Mmadira
(c) Motsemme	C morwadia Legwadile
(d) Ramokeledi	D rratsalaagwe Ditshebo
	E mosadi wa ga Mogakwe

(4 x 1) (4)

- 6.1.2 Monna yo go buiwang ka ena mo temaneng e, ke mang? (1)
- 6.1.3 Mothusi o ne a dira tiro ya mofuta ofe kwa ga Mmasepala? (1)
- 6.1.4 Moanelwamogolo mo kgangkhutshweng e, ke mang? Tshegetsa ka lebaka. (2)
- 6.1.5 Tihalosa gore lenyalo la ga Mmadira le Tatlhego le feletse jang. (2)
- 6.1.6 Go ya ka ditiragalo tsa kgangkhutshwe e, mokwadi o tlhagisa rre Van Wyk a na le pelo e ntle. Tshegetsa tlhagiso e ka lebaka. (2)
- 6.1.7 O ithutile eng go tswa mo kgangkhutshweng e? Tshegetsa ka lebaka. (2)
- 6.1.8 A Mmatotlhanyo ke motsadi yo o neng o ka ya go kopa dikgakololo tse dintle tsa botshelo kwa go ena? (2)
- 6.1.9 Go ya ka wena, ke eng se se neng sa dira gore Mmadira a bue mafoko a, 'mogatsaka o tla nkgopola'? (2)

6.2 'BONANG TSA BOPODI' – KM Mbonani

NOPOLO L

Raserati o ne a se na sepe se a se dirang a sa rerise malomaagwe. Tota re ka re thulaganyo ya botshelo jwa gagwe o ne a e kwaletswe ke malomaagwe le mororo a ne a ise a ke a tsene ka lebati la sekolo. Kana a ke re fa o ne o tswa lebololong le mophato wa gago o ne o rutegile go lekane. Thuto go ne go tlaa bo go batliwa efe ya dibuka e tsentsha? Go utlwala gore Kgobati o ne a kile a nyelela mme se Ramafoko kgosana e kgolo ya motse o neng a se itse e ne e le gore o ile go alafiwa le fa tota a ne a ise a ke a lekodisiwe ka bolwetse jwa gagwe. Go ne go le Matwetwe mongwe yo o neng a nna mo dinaong tsa dithaba tsa Botonangwe. Dithaba tse, di ne di boifiwa e bile di tlotliwa ke batho ka ba re ba ne ba tlaetse go bona meso mo mesong le mo thapameng e kuletse go tswa mo go tsona. Tumelo e ne e le gore go nna badimo mo go tsona, mme kana botshelo jwa ngwana wa mmala wa sebilo bo ipheditse fa bo kopane le badimo. Potso ke gore Kgobati o ne a rometswe ke mang koo. A gona mogatse o ne a itse phitlhelela e. E kete dikgang tsoatlhe Kgobati o ne a di feditse le mmaagwe.	5 10 15
--	---------------

- 6.2.1 Feleletsa dipolelo tse di latelang ka go tlhopha mafoko a a nepagetseng go tswa mo masakaneng.
- (a) Rraagwe Kgobati o ne a nyetse ... (kgaitsadie/ntsalae/mogolowe). (1)
- (b) Loso lwa ga Raserati lo tlhodilwe ke ... (bolwetse/kotsi ya sejanaga/go jesiwa botlhole). (1)
- (c) Matwetwe o ne a imisitse ... (Basetsanabotlhe/Kgobati/Raserati). (1)
- 6.2.2 Ke bomang ba ba neng ba sala ba ntse mo setilong sa ga Kgobati fa a ne a ile ngakeng? (2)
- 6.2.3 Ditiragalo tsa kgangkhutshwe e, ke tsa bogologolo. Neela dintlha DI LE PEDI go tshegetsa tlhagiso e. (2)
- 6.2.4 Morero wa kgangkhutshwe ke ofe? (2)
- 6.2.5 Goreng bogosi bo ne bo tshwanetse go nna ba ngwana wa moagisani? (2)
- 6.2.6 Mokwadi o senola Raserati e le motho yo o ntseng jang? Tshegetsa ka lebaka. (2)
- 6.2.7 O ithutile eng ka ga Matwetwe? (2)
- 6.2.8 A leano la gore Kgobati a ye kwa go Matwetwe le tswetse malomaagwe Kgobati mosola? (2)

PALOGOTLHE YA KAROLO YA C: 35

KAROLO YA D: POKO

Mo karolong e, dipotso di boditswe go tswa mo mabokong a a latelang:

- 'BOSIELA' – LD Raditladi
- 'NTWA YA 1939–1945' – LD Raditladi

ELA TLHOKO: Araba dipotso tse di boditsweng ka maboko OTLHE, k.g.r. POTSO 7.1 LE 7.2.

Buisa dinopolo tse di latelang go tswa mo mabokong a le MABEDI, mme morago o arabe dipotso tse di boditsweng ka nngwe le nngwe ya tsona. Palo ya maduo a a abetsweng potso nngwe le nngwe a go kaela boleele jo bo solofetsweng mo karabong ya gago.

POTSO 7: MABOKO A SETSWANA: Morulaganyi – MK Mothoagae

7.1 Buisa dinopolo tse di latelang, mme morago o arabe dipotso.

BOSIELA – LD Raditladi

- 1 Bosiela ga bo phimoge sekalobadi,
- 2 Ga bo na motho a bo tlhapa ka mosidi,
- 3 A bo phimola a bo tlhapela bodibeng,
- 4 Go tswa maswe, jone bo salele nameng.

- 5 Ke ledimo le jang batho le matlhape,
- 6 Moselesele o sadisang le makape,
- 7 Go sale bolota, go sale botlhoko,
- 8 Go sale sebody se tlhokang dipheko.

- 9 Bosiela ke pula ya kgogolamoko,
- 10 Ke mosetlho o sa rwalelweng le ditlhako,
- 11 Bo go kolobetsa bo sa go rapele,
- 12 Bo go tlhabe dinao, ditlhako o di rwele.

- 13 Bosiela ruri ke leselamotlhaka
- 14 Le utswang dikoko, masogo le dikgaka,
- 15 Bo tsena fela le fa ntlo e ageletswe,
- 16 Bo bo bo senya lokgapho lwa ntlo e feetswe.

- 7.1.1 Buisa leboko lotlhe ka kelotlhoko, mme morago o tihophe tlhaloso mo KHOLOMONG YA B e e tsamaelanang le ponagalo ya poko kgotsa sekapuo se se mo KHOLOMONG YA A. Kwala fela tlhaka (A–E) fa thoko ga potso 7.1.1(a) go fitlha go 7.1.1(d) mo BUKENG YA DIKARABO.

KOLOM A	KOLOM B
(a) Tshwantshiso	A ke bo latlha jaaka mokgatha wa kobo
(b) Mothofatso	B ke ledimo le jang batho le matlhape
(c) Tshwantshanyo	C bo go kolobetsa bo sa go rapele
(d) Poeletsomodumo	D go sale bolota go sale botlhoko
	E a bo phimola a bo tihapela bodibeng

(4 x 1) (4)

- 7.1.2 Neela mofuta wa leboko le le fa godimo. Tshegetsa karabo ya gago ka lebaka. (2)
- 7.1.3 Go buiwa ka ga eng mo lebokong le? (2)
- 7.1.4 Tlhalosa gore mmoki o ikutlwa jang mo lebokong le. (2)
- 7.1.5 Mmoki o kaya eng fa a re, bosielala ke pula ya kgogolamoko? (2)
- 7.1.6 Neela ponagalo ya poko e e tlhagelelang mo meleng ya 7 le 8. (2)
- 7.1.7 Nopola mola mo temaneng ya bone o o kayang gore bosielala ga bo na le fa o ka re o a itshireletsa. (2)
- 7.1.8 Go ya ka wena, puso e ka thusa jang lesielala le motsadi wa lona a sa direng? (2)

LE

7.2

NTWA YA 1939–45 – LD Raditladi

- 1 Go kile ga tsega leruuruu maloba,
 2 Leruuruu la marumo le dikanono,
 3 Bana ba Yuropa ba ipetsa dihuba,
 4 Komano ya bone ya utlwala le kwano;
 5 Ba re, lefatshe leno ope ga a na le sema
 6 Banna ba Yuropa botlhe ba a le lema.
- 7 Majeremane ba tswa modutla wa kgetse,
 8 Ba itshema maruarua ba kometsa batho,
 9 Le Maparole ba ba meletsa metse,
 10 Le kwa Austria le gone ba phura batho,
 11 Merafe ya etsa diphologolo sekgweng
 12 Di utlwile lerumo la batsomi nageng.
- 13 Bana ba thebe e setsibasehibidu,
 14 Sesweu, setala, se motshe wa godimo.
 15 Ba ara, bana ba motlhaba o o morodu,
 16 Ba duma, ba etsa tladi ya legodimo:
 17 Lentswe la bona la utlwala kwa Amerika,
 18 Le rona ra le utlwa re le mono Aferika.
- 19 Majeremane ba rutlwa kwa Dankeke,
 20 Marumo a bone a atlolola lenaga,
 21 A thuba matlo a mantsi le dikereke;
 22 Batho ba aga mesimeng ba se dinoga,
 23 Fa nonyane tsa baba di kala marung,
 24 Di latlha mae a tsone bogorogorong.
- 25 Kwa Fora Mafora ba relela, ba wa,
 26 Rona Maaferika mme ra ema matseba,
 27 Kgodumo tsa leselesele go lowa.
 28 Morafe wa kgophana wa motlhaba,
 29 Ra ema fela, sesweu senyelesemane,
 30 Ra ema sesole, bana ba basimane.

7.2.1 Tlhophisa karabo e e maleba ka go kwala tlhaka e e nepagetseng A, B, C kgotsa D.

Ponagalo ya poko e e tlhagelelang mo moleng wa 1 ke ...

- A tlogelo.
- B poeletsomafoko.
- C neeletsano.
- D poeletsomodumo.

(1)

7.2.2 Ke dinaga dife TSE PEDI tse di neng di lwa go tswa mo lebokong le?

(2)

- 7.2.3 Nopola mola go tswa mo temaneng ya 1 o o bontshang gore ntwane e ne e utlwala lefatshe lotlhe. (2)
- 7.2.4 Neela sekapuo se se tlhagelelang mo moleng wa 18. (2)
- 7.2.5 Neela morumo o o tlhagelelang mo temaneng ya 2 mo lebokong le. (2)
- 7.2.6 Mmoki o kaya eng ka mola wa 20? (2)
- 7.2.7 Neela ponagalo ya poko e e tlhagelelang mo meleng ya 29 le 30. (2)
- 7.2.8 Go ya ka wena, ke eng se mafatshe a ka se dirang go efoga dintwa magareng ga ona? (2)
- 7.2.9 Go ya ka leboko le, o ka re ditlamorago tsa ntwane ke dife? (2)

PALOGOTLHE YA KAROLO YA D: 35
PALOGOTLHE YA TLHATHOBO: 70